

OTKA Zárójelentés 2006

A lárvák jellemzésénél használatos taxonómiai bélyegek neveinek felülvizsgálatát elvégeztük, egységesítésük érdekében elkészítettük latin és angol nyelvű nevezéktanukat. A kéziratot a taxonómiai bélyegeket jellemző ábrák elkészítését követően publikáljuk.

A lárvák azonosításához, besorolásához figyelembe vettük Priesner 1928-ban és 1964-ben megjelent határozó könyveibe, Nakahara (USA) és Vierbergen (Hollandia) rendelkezésünkre bocsátott kézirtaiba foglaltakat, valamint a hazai gyűjtések (799 esetben termesztett és vadon termő növényekről gyűjtött egyedek) alapján rendelkezésünkre álló imágók és lárvák adatait.

A *monofág* fajok esetében a lárvák azonosítása természetesen egyszerű (pl. a csak az *Iris* fajokon élő *Iridothrips iridis* esetében). Az *oligofág* fajok lárvái besorolásánál a több gyűjtési adat közül azokat vettük figyelembe, amelyek esetében a tápnövényen csak egy valamely faj vagy rendszertanilag egymástól távol álló 2 faj imágói és lárvái egy időben fordultak elő (pl. *Limothrips denticornis*, *Aptinothrips rufus* a Poaceae fajokon, *Odontothrips meliloti* Fabaceae fajokon, *Taeniothrips inconsequens* Pyrus, Malus fajokon). A *Polifág* fajok lárváinak faji hová tartozását abban az esetben dönthettük el ha valamely gazdanövényükön csak az adott faj imágói és lárvái fordultak elő. Pl. az *Ononis spinosa*-n az esetek többségében csak az egyébként polifág *Frankliniella intonsa*, a dohányon, Európában, csak az egyébként polifág *Thrips tabaci* imágói és lárvái élnek. Ennek a kizárólagos módszernek az alkalmazása a tervezettnél nagyobb számú gyűjtési adat egybevetését tette és teszi szükségessé, ami természetesen több idő igénybe vételét kívánja meg.

Elkészítettük a Tubulifera alrend fajai (58 faj), továbbá a termesztett növényeken a Kárpát-medencében előforduló fajok (42 faj) lárvái angol nyelvű határozó kulcsát. Közlésre való előkészítésük folyamatban van. Részben készült el a Terebrantia alrend fajainak határozó kulcsa. Az alrendhez tartozó lárvák határozó kulcsát két szerző (Nakahara, USA; Vierbergen, Hollandia) elkészítette és a még nem közölt kéziratát mindkét szerző rendelkezésemre bocsátotta. Ilyen esetben az alrend lárvái határozó kulcsát közölni több mint etikátlan. Ebben az esetben a Kárpát-medencei fajokra vonatkozó adatok rendelkezésükre bocsátásával vehetünk részt a kézirat közlésében.

A begyűjtött fajok lárváiból Berlese-Hoyer oldatba ágyazva mikroszkópi preparátumokat készítettünk. Ezzel az összehasonlító gyűjtemény alapját hoztuk létre.

Megkíséreltük génuszok jellemzésére alkalmas morfológiai bélyegek kijelölését. Ez ugyan egyes génuszok esetében megvalósítható, de legalábbis a jelenleg rendelkezésre álló példányok alapján az esetek többségében – úgy mint az az imágók esetében lehetséges – ez ideig eredménytelennek bizonyult.

A lárvák tápnövény körére és fenológiájára vonatkozó hazai adatokat a határozó kulcsokba iktattam be.

A lárvák tápnövény körének ismerete különösen fontosnak bizonyul a Thysanoptera fajok által terjesztett paradicsom bronzfoltosság vírus epidemiológiájának vizsgálata esetében, tekintettel arra, hogy a vírust csak a lárvák képesek felvenni. Az ezzel kapcsolatban megkezdett vizsgálat sorozat első eredménye a sok esetben rezervoír növénynek bizonyult *Stellaria media*-n élő Thysanoptera fajok lárváinak vizsgálata. Az adatokat összefoglaló kézirat közlése *Jenser, G., Vierbergen, B. and Szénási Á. : Thysanoptera larvae living on chickweed (Stellaria media Linnaeus) under continental climatic conditions* címen az Acta Phytopathologia et Entomologia Hungarica-ban folyamatban van.